

Budsjett og økonomiplan 2023-2026

kommunestyret 22. juni

Budsjett og økonomiplan 2023-2026

Dagens agenda

- Fremdriftsplan
- Utfordringsbildet
- Revidert nasjonalbudsjett 2022
- Kommuneproposisjonen 2023
- Økonomisk status
- Budsjett og økonomiplan 2023-2026
 - Drift, investeringer og omstillingsbehov
- Oppsummering

Budsjett og økonomiplan 2023-2026

Politisk involvering

• Budsjettforutsetninger KST	22. juni
• Bakgrunnsmateriale budsjettsamling	30. september
• Statsbudsjett 2022	6. oktober
• Politisk budsjettsamling	10.-11. oktober
• Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan	1. november
• Spørsmål og svar	1.11 – 18.11
• Innstilling fra formannskapet	29. november
• Vedtak i kommunestyret	13. desember

Oppgave

Forberede og forankre budsjettprosessen

- Sikre at alle har samme forståelse av den økonomiske situasjonen for kommunen som helhet og for hver sektor.
- Helhetlig prioritering
- Forpliktelse i forhold til videre prosess
- Legge «alt» på bordet

Utfordringsbildet – på kort og på lang sikt

Perspektivmeldingen 2021

Meld. St. 14

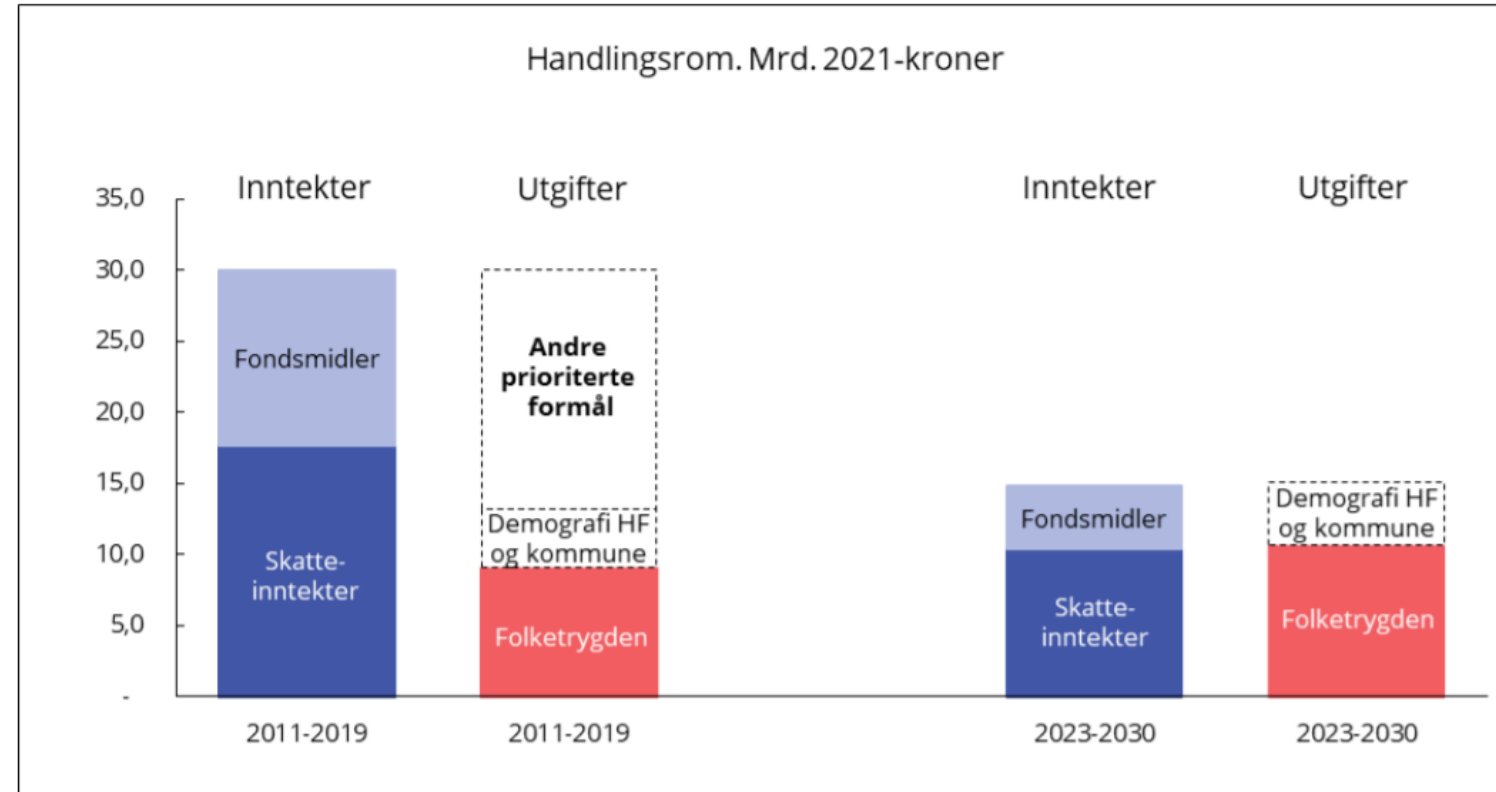
(2020–2021)

Melding til Stortinget

Perspektivmeldingen 2021

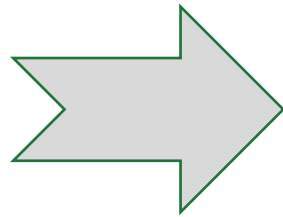

- Legges frem hvert 4. år
- Utfordringer i norsk økonomi neste 40 år
- Regjeringens strategier

Norsk økonomi etter korona

Signaler
2021

Revidert nasjonalbudsjett 2022

Kommuneproposisjonen 2023

Kommunesektoren er kompensert for koronapandemien i 2020 og 2021

Takk til kommunar og tilsette som har stilt opp

Kommunesektoren er samla sett kompensert for åra 2020 og 2021 - totalt om lag 30 mrd. kroner

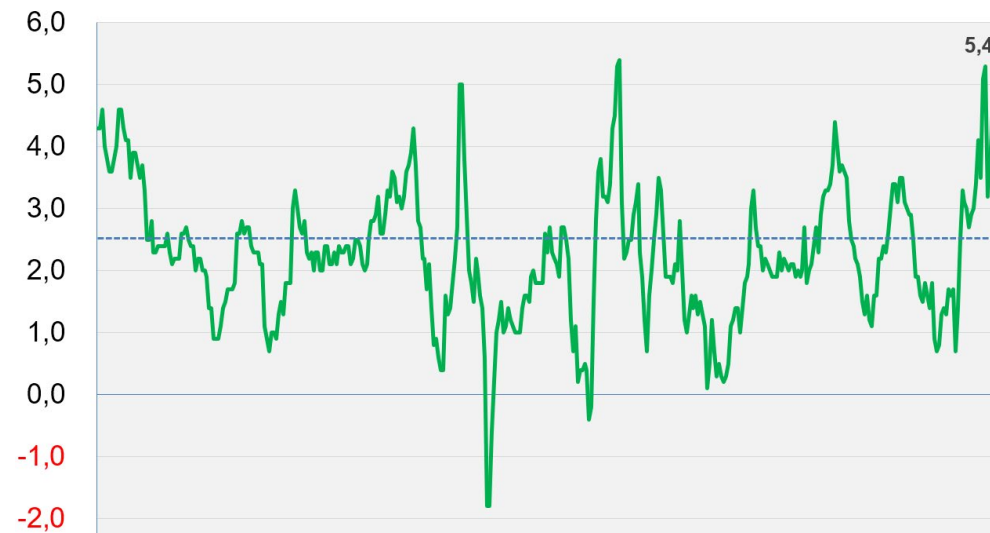
2022: Blir vurdert på bakgrunn av sluttrapport frå arbeidsgruppa

Revidert nasjonalbudsjett 2022

Anslag for kommunal lønns- og prisvekst er oppjustert fra 2,5 prosent til 3,7 prosent.

- Økt anslag for lønnsvekst fra **3,0 prosent til 3,7 prosent**
- Økt anslag for prisvekst fra **1,3 prosent til 3,4 prosent.**
- Utgjør isolert sett **5,4 mrd. kr** i økte utgifter for kommunesektoren

Revidert nasjonalbudsjett 2022

	RNB – 2022 effekt
Skatteanslag	21 mrd. kroner
Trekk rammetilskudd – økt skatteinngang	-11,5 mrd. kroner
Oppjustering av deflator for 2022	- 5,4 mrd. kroner
Isolert effekt frie inntekter 2022	4,1 mrd. kroner

Kostnadsvekst etterslep fra 2021 Deflator 1,0 pst.poeng høyere enn NB22	-4,5 mrd. kroner (KS)
Reell endring i frie inntekter 2022	-0,4 mrd. kroner

Undervurdert deflatorvekst 2022 (?)
ytterligere fratrekk 2,5-5 mrd. kroner (KS)

Kommuneproposisjonen 2023

Vekst i frie inntekter ca. 1,8 og 2,3 mrd. kr.

(Kommuneproposisjonen 2022: 2,0 – 2,4 mrd. kroner)

- Merutgifter knyttet til demografi 1,4 mrd. kr
- Nullvekst knyttet til pensjonskostnader

Krevende budsjettarbeid 2023 i kommuner og fylkeskommuner

Reell endring frie inntekter 2022	- 0,4 mrd. kr
Ekstraordinær skattevekst trekkes inn	- 2,5 mrd. kr

Realvekst 2023 + 1,8 – 2,3 mrd. kr

= Reell endring frie inntekter 2023 - 1,1 til – 0,6 mrd. kr

Er oppjusteringen av pris- og lønnsvekst i 2022 tilstrekkelig?
I utgangspunktet kommunesektorens risiko.

Kostnader som skal dekkes av frie inntekter:

Demografi 1,4 mrd. kr

Pensjon ut over lønnsvekst 0,0 mrd. kr

Gjennomgang av inntektssystemet

Kommunane:

- Inntektssystemutvalet leverer sin NOU innan 26. august 2022
- Høyring hausten 2022
- Framlegg til nytt inntektssystem i kommuneproposisjonen for 2024, våren 2023

Fylkeskommunane:

- Ekspertutval satt ned i mars, med frist 1. desember 2022
- Heilskapleg gjennomgang med vekt på kostnadsnøklane
- Framlegg til nytt inntektssystem i kommuneproposisjonen for 2024, våren 2023

Usikre finansinntekter

- Eiendomsskatt
- Kraftinntekter
- Naturressursskatt

Fortsatt ingen befolkningsvekst

1. kvartal 2022 (2021)

Fødte	52	(64)
Døde	72	(50)
<u>Fødselsoverskudd</u>	<u>-20</u>	<u>(14)</u>
Innflytting	146	(157)
Utflytting	145	(167)
<u>Nettoflytting</u>	<u>1</u>	<u>(- 10)</u>
Sum endring	-19	(4)

Effektivitet i kommunene 2020

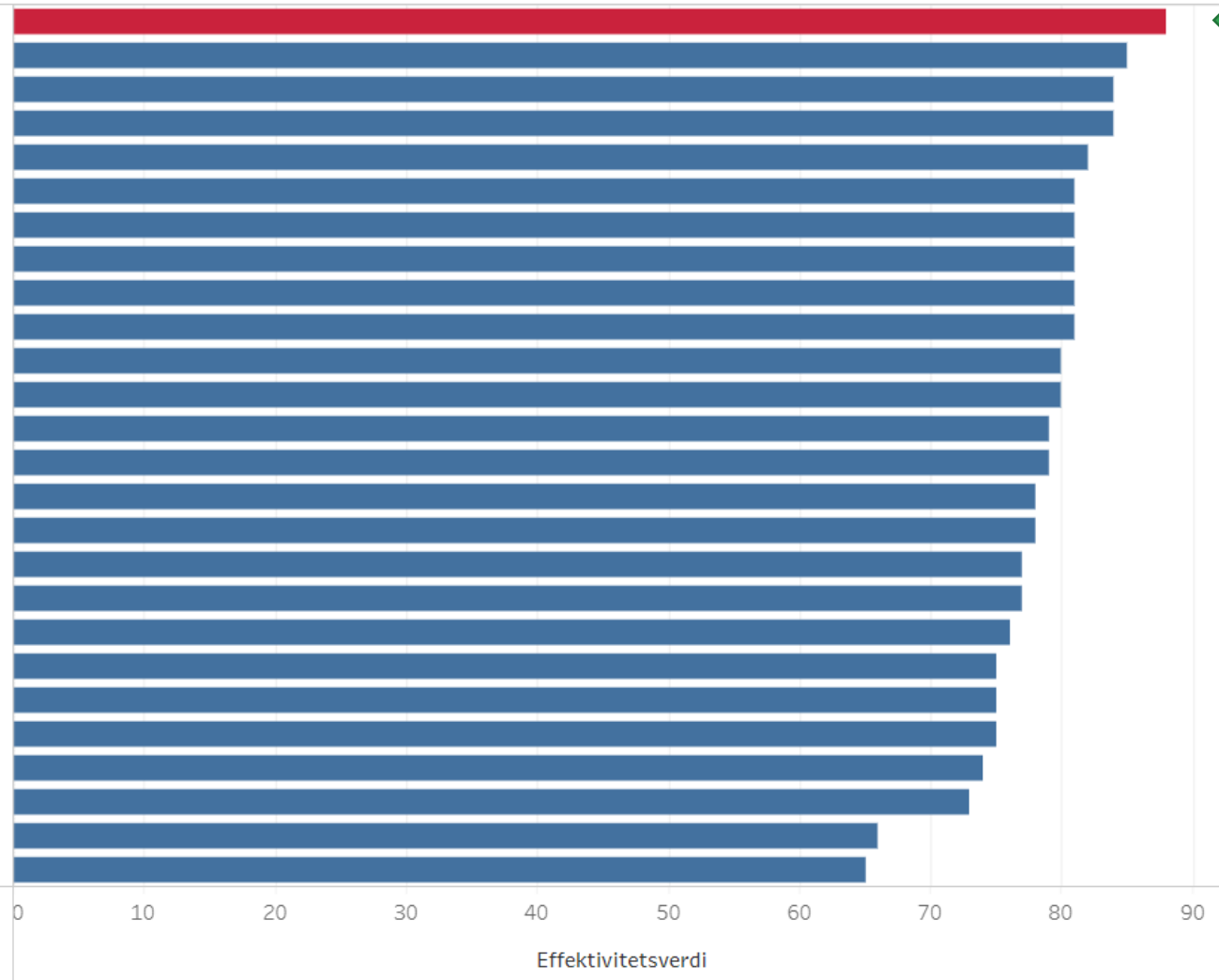
Resultater 2020 for kommuner i samme kommunegruppe som Rana.

Samlet

Kommuneg.. Kommune

9. Kommuner
med 20 000
til 29 999
innbyggere

Rana
Askøy
Horten
Sola
Kristiansund
Eidsvoll
Elverum
Færder
Kongsberg
Lindesnes
Grimstad
Holmestrand
Harstad
Nittedal
Lillehammer
Ås
Levanger
Steinkjer
Bjørnafjorden
Lier
Stjørdal
Sunnfjord
Nes
Stange
Alta
Alver

Rana 88 % (85 %)

Rana klatrer mot toppen av barometeret

En rosenrød økonomi har i flere år trukket Rana opp fra bunnen i Kommunebarometeret. I år klatrer kommunen opp i **TOPPSJIKTET**.

Rana

Rana ligger i Nordland fylke

INNBYGGERE: 25.811 (1. kvartal 2022)

ORDFØRER: Geir Waage (Ap)

KOMMUNEDIREKTØR: Robert Pettersen

ROBEK: Ikke vært på lista

Kommuneportrettet er en analyse av tilstanden og framtidsutsikterne i kommuner, basert på offentlig tilgjengelig statistikk. Mye av tallgrunnlaget henter vi fra Kommunebarometeret. Vi bruker nå tall fra årets foreløpige kommunebarometer, det endelige barometeret vil stå ferdig til høsten.

Økonomisk status

Budsjett og økonomiplan 2023-2026

2022-2025:

«Fra stagnasjon til vekst»

- 2 500 arbeidsplasser og 5 000 flere innbyggere
- Opp mot 400 flere kommunalt ansatte
- Behov for 2 000 flere boliger

Brutto investeringer 2022–2025

1 704 mill. kr

• Infrastruktur	551 mill. kr
• Herav flyplass 450 mill. kr og Brennåsen 130 mill. kr	
• Vann- og avløp	383 mill. kr
• Helse og omsorg	317 mill. kr
• Herav nytt sykehjem 290 mill. kr	
• Skolebygg	176 mill. kr
• Selvfinansierende investeringer (bofellesskap)	109 mill. kr
• Tilskudd kirkelig fellesråd	98 mill. kr
• Øvrige investeringer:	70 mill. kr

Finansiering investeringer 2022-2025

1 704 mill. kr

- **Låneopptak:** **633 mill. kr**
 - Herav selvfinansierende lån: 392 mill. kr
- **Egenkapital:** **720 mill. kr**
 - Overført fra drift: 297 mill. kr
 - Fondsbruk: 423 mill. kr
- **Inntekter:** (tilskudd, mva. komp. mv.) **350 mill. kr**

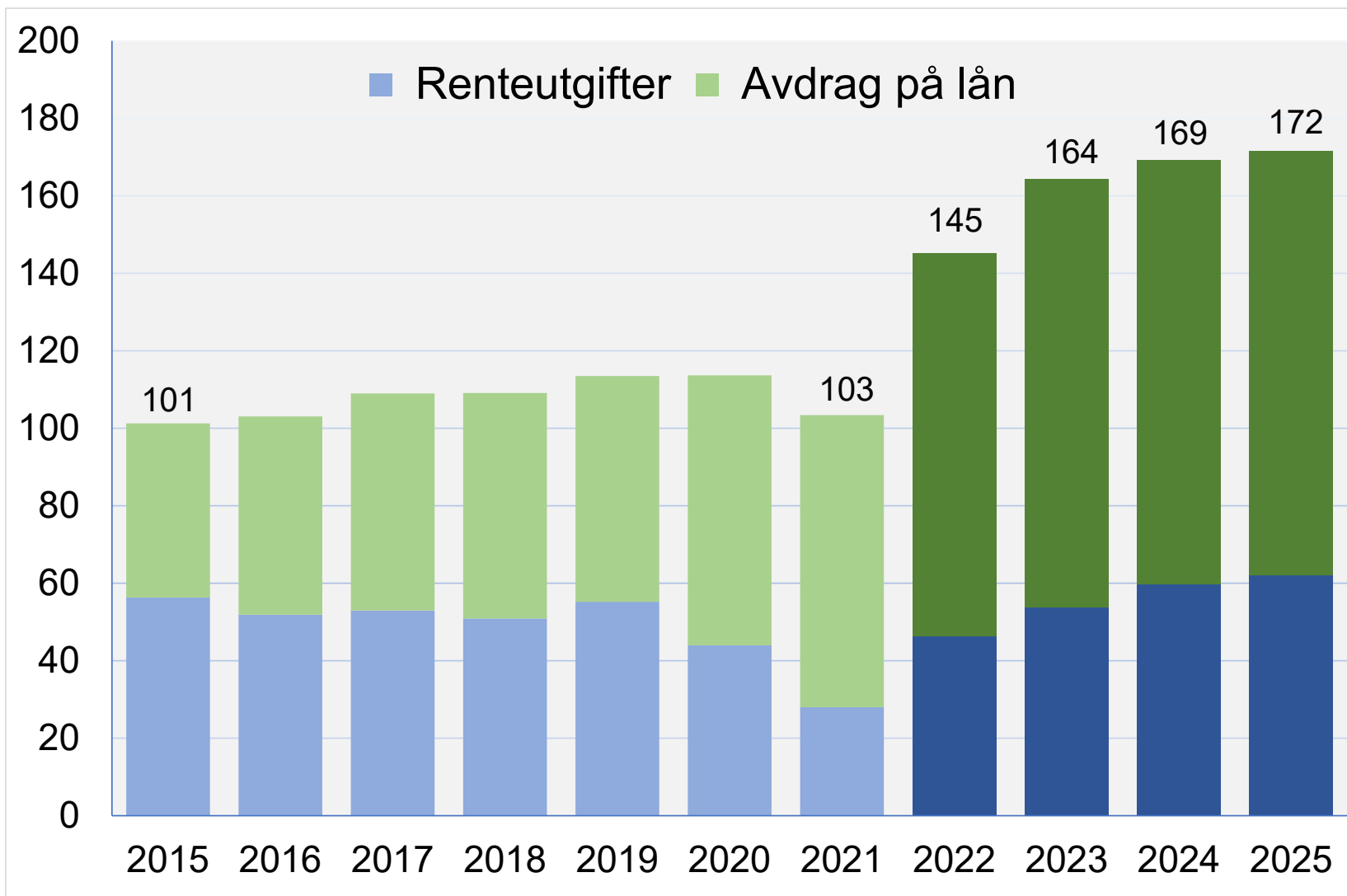
Økt driftskonsekvens i 2025: 14,5 mill. kr
(renter og avdrag som finansieres av frie inntekter)

Rentekurven er nå ca. 1,0 prosent høyere enn lagt til grunn i vedtatt økonomiplan.

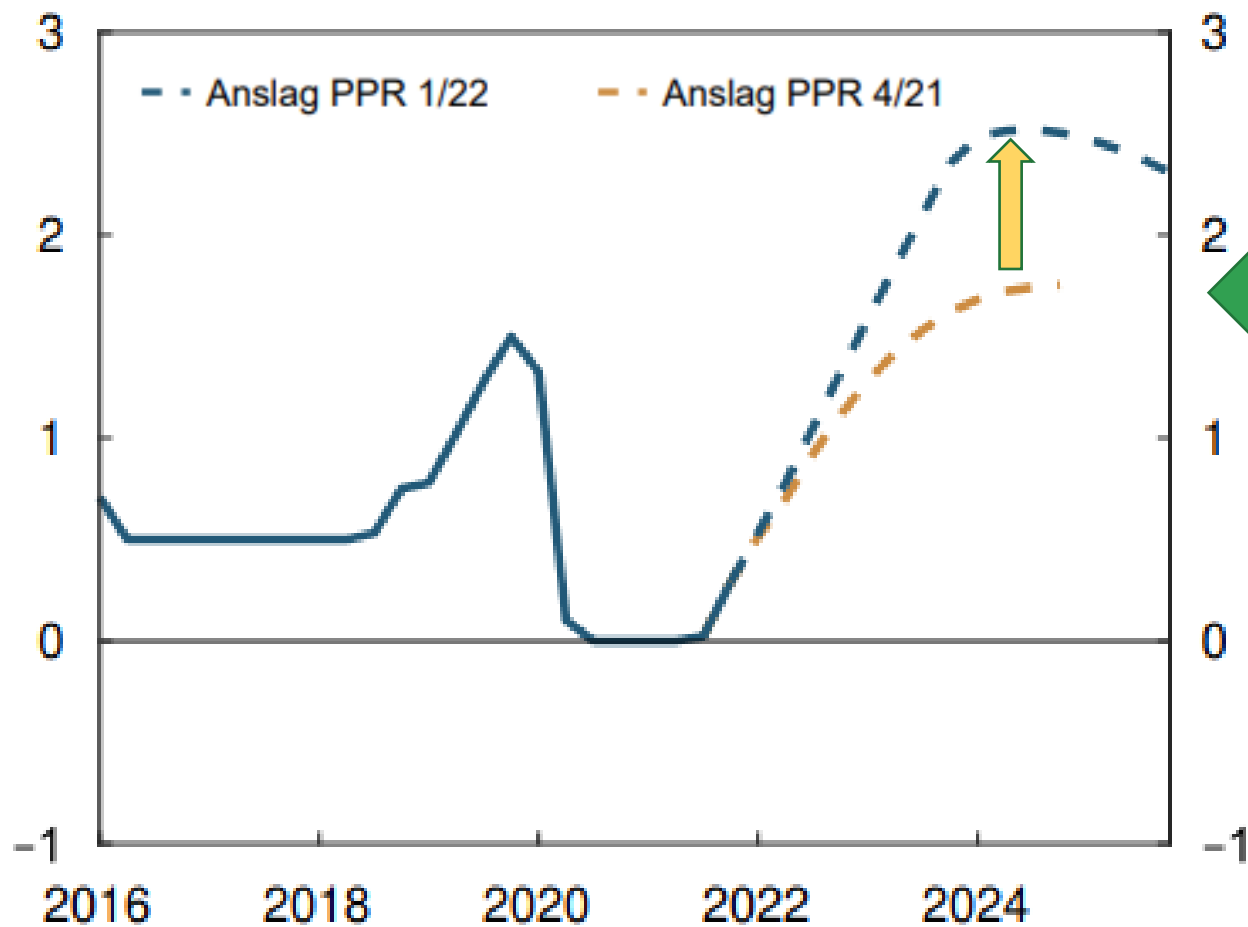

Kapitalkostnader som belastes drift

Økt rentenivå i økonomiplanperioden

Styringsrente Norges Bank

Nye innmeldte investeringstiltak 2023-2026

- Driftssentral Mjølan 320 mill. kr
- Ny brannstasjon 150 mill. kr
- Moheia bad 145 mill. kr
 - Inkl. nytt undervisningsbasseng
- Foyerboliger, kommunale veier/
gs. veier, kunstgressbaner
og øvrige bygg og infrastruktur ca. 235 mill. kr

➤ **Sum innmeldte nye investeringstiltak ca. 850 mill. kr**

Hva med øvrige bygg ?

Tall i 1000 kroner	Areal	Total beløp
Rådhuset	6 000	150 000
Barnehager	6 000	150 000
Skolelokaler	5 000	125 000
Institusjonslokaler	15 000	375 000
Idrettsbygg og idrettsanlegg	2 000	50 000
Kulturbygg	6 000	150 000
Helse og omsorgsboliger	10 000	250 000
Sum	50 000	1 250 000

Fra perspektivanalysen 2020-2023:

Grovskisse over vedlikeholdsetterslep og oppgraderingsbehov øvrige bygg

Brutto investeringer 2023-2026

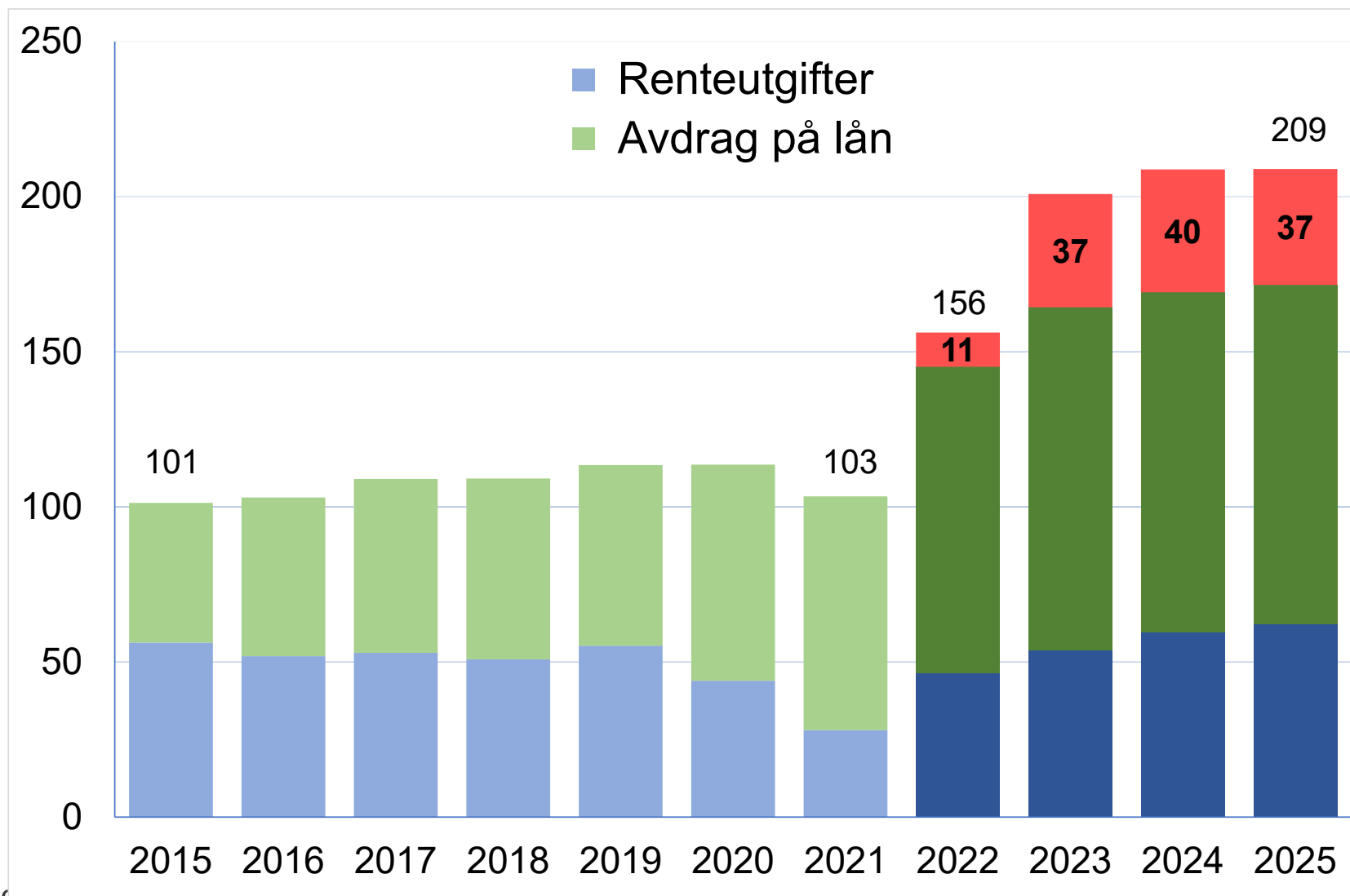
1 278 mill. kr (1 078 mill. kr)

 200 mill. kr

- Låneopptak 604 mill. kr (478)
- Økt driftskonsekvens 16 mill. kr (14,5)
 - Ytterligere økning i gjeldsgraden
 - Økt rentenivå på 1,0 prosent, tilsvarer ca. 14,0 mill. kr per år
- **Nye innmeldte investeringstiltak: 850 mill.kr**
- **Vedlikeholdsetterslep: 1 600 mill. kr**

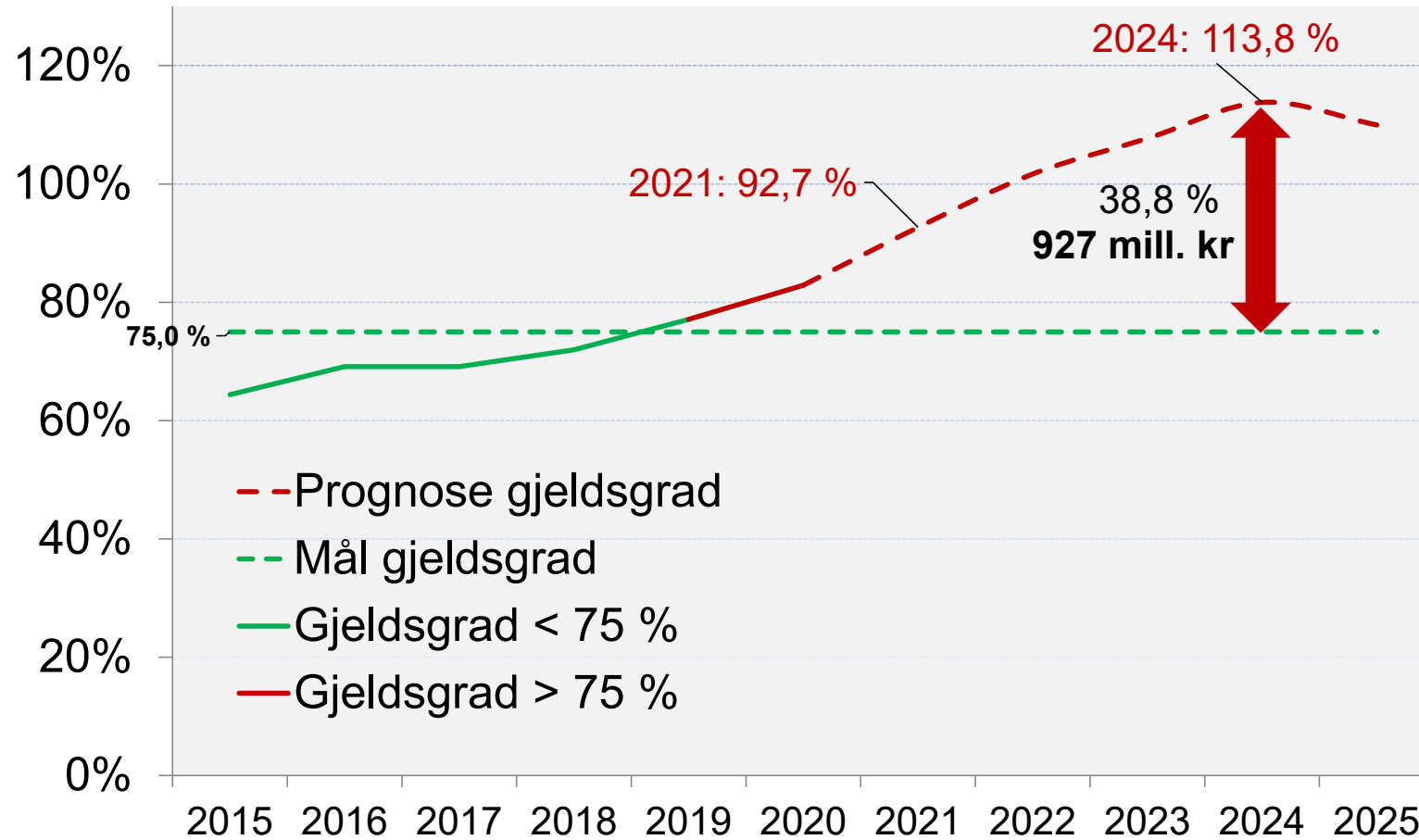

Økte kapitalkostnader

Økt gjeldsgrad

Gjeldsgrad

Tid for å ta en pust i bakken?

Hva er bærekraftig investeringsnivå?

- Gjeldsgraden var på 93 prosent ved utgangen av 2021
- Investeringsnivået må under 250 mill. kr per år for å redusere gjeldsgraden.
 - Basert på dagens opplegg forutsatt at drifta leverer
- **Hvilke områder skal prioriteres?**
- **Når er vi tilbake til 75 prosent?**

Reetablering av økonomisk bærekraft

- Tilstrekkelig netto driftsresultat
 - Reserver på fond, økt egenkapital til investeringer.
 - Økte avdrag på lån
 - Lavere investeringstakt i en periode og økt egenfinansiering.
 - Langsiktig investeringsplan med prioriterte tiltak
 - Tjenester som leverer **innenfor** reduserte driftsrammer som garantist for netto driftsresultat.
 - Økt effektivitet i tjenestene.
 - Kommunal drift må prioriteres.
 - Langsiktighet ut over økonomiplanen
- **Effektivisering, ny teknologi, dekningsgrad, tjenestedesign med bærekraftige løsninger og smart drift.**

Risiko i opplegget

- Regjeringens anslag for økt skatteinngang.
- Økt lønns- og **prisvekst**
- Finansinntekter knyttet til kraft og utbytte.
- At drifta klarer å levere i henhold til fastsatte omstillingskrav.
- Vekstmobilisering, demografi og økt press på tjenester.
- Rekrutteringsutfordringer.
- Klimakonsekvenser.
- Vedlikeholdsetterslep og **høyt investeringsnivå**.
- Nytt inntektssystem fra og med 2024

Oppsummering

Omstilling drift vedtatt budsjett og økonomiplan: 15 - 60 mill. kr

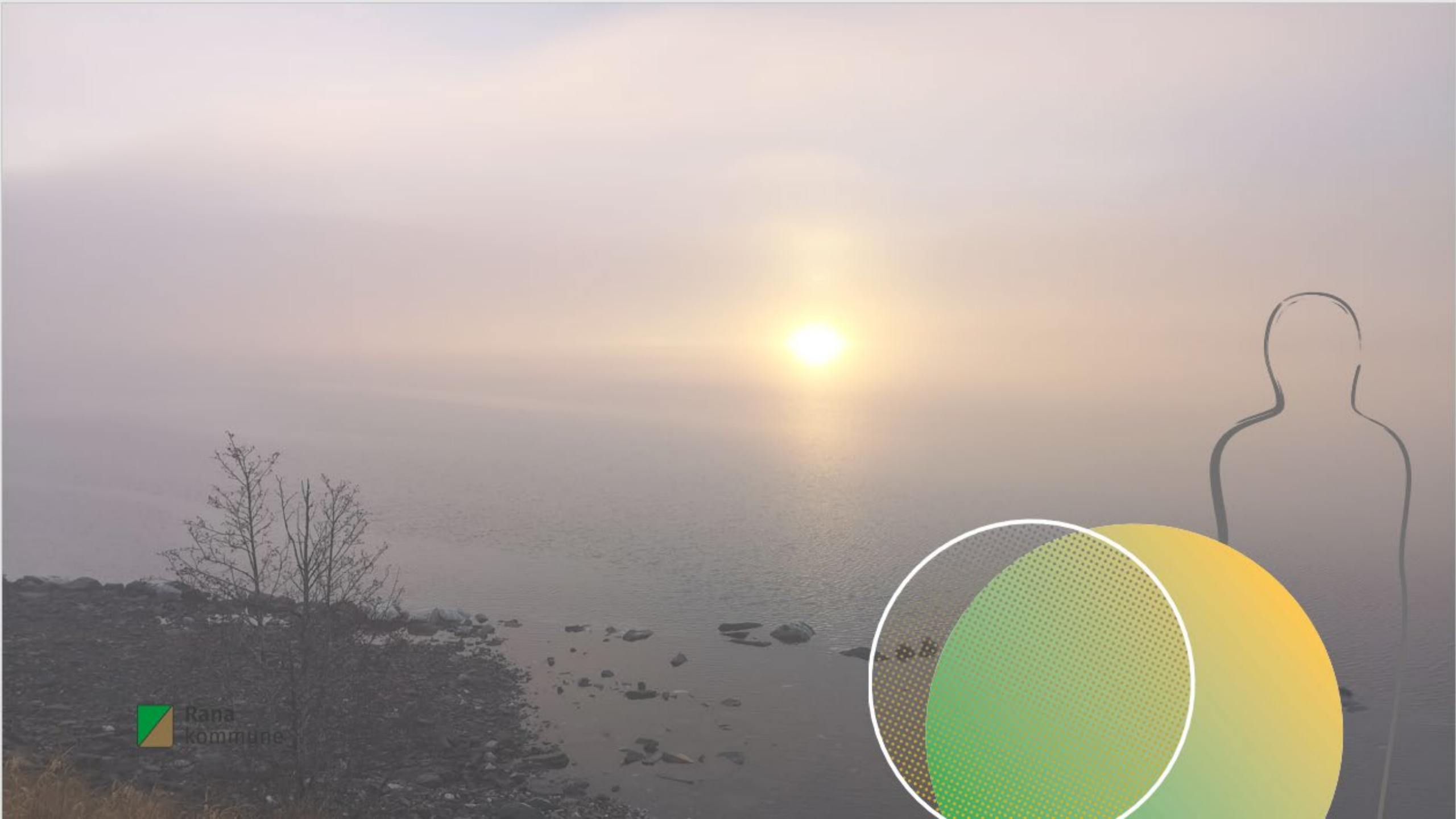
Endrede forutsetninger 2023:

- Kommunestyrevedtak
 - ✓ Innovasjonsfond, løpende opptak, styrking byggesak og regulering, tidlig innsats, skole inkl. naturfag og hjemmebaserte tjenester.
- Nye tiltak drift/konsekvensjusteringer
- Økte renter og avdrag vedtatt investeringsplan
 - Nye investeringsbehov og vedlikeholdsetterslep
- Negativ realvekst

➤ **Økt omstillingsbehov – hva kan drifta tåle?**

➤ **Prioriteringer!**

Rana
kommune